SFÂNTUL PORFIRIE
KAVSOKALYVÍTUL

Să vă dea Dumnezeu pocăință!

Traducere din limba greacă și note
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă

SOPHIA / METAFRAZE
București

I.
CUVÂNT ÎNAINTE

Sfântul Porfirie s-a născut într-un sat din insula Évvoia, unde a crescut cu multe lipsuri și greutăți. Fiindcă familia lui era săracă, a fost nevoit, de mic, să părăsească școala pentru a-și câștiga traiul. Păștea oile, lucra pământul, uda grădina, iar mai târziu a muncit într-o mină de cărbune, la săpat, încărcat și împins vagoanele pline cu minereu. Această viață aspră a dus la maturizarea sa precoce, pregătindu-l pentru nevoințele ascetice la care avea să se supună nu după multă vreme în pustia Sfântului Munte.

La școală n-a apucat să învețe decât adunarea și alfabetul. El însuși își amintește: „Nu eram prea ager la minte... Eram un copil, ca să spunem așa, cam bleg." Primul imbold i-a fost dat de învățăturile folositoare din *Crestomația ellină*[1], pe care i-o citea evlaviosul său tată. Mai apoi, silabisind, s-a aplecat asupra vieții Sfântului Ioan Colibașul, pe care a voit să-l imite, dorindu-și să devină și el colibaș,

[1] Sub acest titlu în sec. al XIX-lea-începutul sec. al XX-lea au circulat peste 70 de crestomații, adică manuale școlare (aprobate de Ministerul Educației sau nu) pentru învățarea unei anumite discipline școlare. *Crestomația ellină* era, cu alte cuvinte, un manual de limbă ellină – atât clasică, cât și neoelenă (*n. trad.*).

așa că nu după multă vreme avea să se sălășluiască și el la Kavsokalývia. Deși era neștiutor de carte și mai încet la minte (după cum spunea), L-a urmat pe Hristos și a ajuns o minte atotștiutoare și sclipitoare!

A fost un copil care nu căuta joaca și dulciurile, ci să se retragă în scorbură de copac, să mănânce ierburi, să postească, să facă mătănii și să se roage neîncetat, fără să fi auzit vreodată cuvântul „mănăstire", fără să fi știut măcar că existau mănăstiri.

Nu avea decât doisprezece ani când a auzit de la doi bătrâni despre un loc aparte, un munte sfânt, unde se fac zi și noapte rugăciuni, nevoințe, posturi, unde oamenii se supun unor încercări aspre... și îndată s-a aprins în el râvna dumnezeiască. Îndrăzneț și temerar, fără să-l fi trimis, sau să-l fi îndemnat, sau să-l fi așteptat cineva, a pornit într-o călătorie lungă spre necunoscut, mânat de flacăra dumnezeiască ce ardea în inima lui. Această flacără a mistuit toată dorința și iubirea față de părinții săi, pe care vicleanul i-o aducea mereu în minte spre a-l opri. Sfântul, la o vârstă atât de fragedă, a dat cea dintâi bătălie, a biruit aceste gânduri și a ajuns în Sfântul Munte. A lăsat în urmă tot ce avea, a pierdut tot ce avea și s-a dus să câștige singurul lucru de folos. Și când l-a găsit – când L-a aflat pe Hristos –, atunci a câștigat înmiit, atunci a câștigat totul. După cum spune Sfântul Isaac Sirul: „Cel care se supune pe sine lui Dumnezeu e foarte aproape de a și le supune lui pe toate."[1]

[1] Cuvântul XVI, 5, 3-4 (*EPE*, vol. VIIIA, p. 260).

Evocând acea vreme, sfântul mărturisea că intrarea lui în Sfântul Munte a fost cea mai mare minune a Maicii Domnului în viața lui. Pentru un copil de doisprezece ani intrarea în Grădina Maicii Domnului a fost ceva asemenea „Intrării în Biserică", chiar dacă intrarea minorilor și a tinerilor cărora nu le mijise mustața era interzisă legal. Încă de pe corabie și-a găsit bătrânul și chilia unde avea să se facă monah.

„I-am iubit pe bătrânii (stareții) mei și stăteam", spunea sfântul, „cu frică de Dumnezeu înaintea lor și-i slujeam... M-am îngrijit, pe cât puteam, să mă rog și să cer mila lui Dumnezeu." Repeta rugăciunea de inimă zdrobitoare a unui sfânt aghiorit – Grigorie Palama: „Doamne, luminează-mi întunericul..." Și foarte repede în inima sa a strălucit lumina lui Hristos, primind Duh ceresc și făcându-se pe de-a-ntregul lumină.

Cugetul smerit, iubirea necondiționată, lepădarea de sine, nesocotirea ostenelii și durerii trupești, ascultarea veselă și nevoințele aspre și, mai presus de toate, închinarea desăvârșită adusă lui Dumnezeu, fără șovăire, l-au purtat pe cele mai înalte culmi duhovnicești, arareori întâlnite chiar și în sinaxarele sfinților noștri. În câțiva ani s-a ridicat la desăvârșire, a urcat pe înălțimi la care alți sfinți au ajuns după ani de nevoință aspră. Atunci nu avea decât cincisprezece ani! A crezut în Hristos, L-a iubit, L-a urmat și a ajuns un purtător de harisme, cu adevărat înțelept, săvârșind mari și nenumărate minuni. Prin el s-a adeverit cuvântul Domnului: „Adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine

va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face."[1]

„Intrarea" sfântului în Grădina Maicii Domnului, viața lui în Sfântul Munte, n-a durat decât șapte ani și, împodobit cu toate virtuțile și harismele, plin de Duhul Sfânt și covârșit de înțelepciunea și harul dumnezeiești, a părăsit Sfântul Munte, începând o lucrare uimitoare de slujire a aproapelui. A fost călăuzit treptat de Dumnezeul Cel iubitor de oameni și milosârd în însăși inima Greciei – Athena –, în tumultuoasa piață Omonia, unde domneau mai ales prostituția și proxenetismul, pentru a salva din brațele diavolului mulțime de păcătoși care au apucat-o pe drumuri greșite. Epitrahilul său avea să devină scăldătoarea Siloamului, unde lacrimile păcătoase a mii de oameni îndureraţi și obidiți aveau să-și afle curățirea.

Ca un bun căpitan de vas, cu înțelepciunea și discernământul său, mai întâi își atrăgea interlocutorul cu revelații cutremurătoare, și apoi, liniștit și delicat, călăuzea sufletul smerit prin valurile furtunoase ale patimilor la limanul cel lin al lui Hristos. Nimeni nu se putea împotrivi fascinației duhovnicești pe care o exercita sfântul, nici puterii dumnezeiești pe care o resimțea apropiindu-se de el. Nici, firește, adâncului său de înțelepciune, prin care descoperea, în câteva clipe, totul despre viața interlocutorului și despre lumea ce-l înconjura. Sfântul, treptat, dezvăluia lucruri ce fuseseră refulate în subconștient, atingând cu delicatețe cele mai tainice adâncimi ale sufletului. Devenea

[1] *In*. 14, 12.

limpede că învățătura Bisericii noastre nu constă în simple teorii și vorbe, ci presupune experiență nemijlocită și adevăr. Prin lucrarea sa, sfântul a arătat, cât se poate de clar, epocii noastre adevărul unic al Evangheliei.

Taine nedezlegate ani întregi, secrete necunoscute și bine ascunse, enigme chinuitoare, probleme științifice greu de descifrat și întrebări ce-și așteptau de veacuri dezlegarea au avut șansa de a ieși la lumină pentru prima dată în istoria omenirii mulțumită unui bătrânel smerit și, după criteriile lumii, agramat – preaînțeleptul Sfânt Porfirie. Nici locul, nici timpul, nici vreo lege naturală, nici un fel de cauzalitate sau necesitate logică nu puteau opri sau împiedica diagnosticul mai presus de greșeală al sfântului, de vreme ce se făcuse una cu Atotputernicul Hristos. Hristos, pe Care Îl adora, Care Se sălășluise întru el și-l lămurea în privința fiecărui caz – mai mult sau mai puțin dificil.

La un moment dat, Preasfințitul Atanasie, Mitropolitul de Limassol, l-a întrebat pe Sfântul Paisie: „De ce i-a dat Dumnezeu harisme atât de mari bătrânului Porfirie?" „Pentru inima lui curată", a răspuns acela, „și marea sa smerenie." Sfântul Sofronie de la Essex referindu-se la el a spus: „Bătrânul Porfirie este cel mai smerit om din lume." Cu această smerenie și-a început viața, și-a continuat-o și tot cu ea a plecat din această lume. Firește, el își vedea zilnic harismele, minunile, admirația, cinstirile și dragostea lumii (unii îi sărutau chiar și picioarele, alții îl numeau „sfânt"), dar acestea nu i-au schimbat părerea despre sine. Credea că Dum-

nezeu i-a dat harismele pentru propria îndreptare, ca să ajungă și el bun. Dintotdeauna a crezut în străfundul său că este cel mai păcătos om din lume. Cu toate că a fost întreaga viață cu adevărat sfânt, n-a încetat niciodată să creadă despre sine că este cel mai păcătos și nevrednic de Rai. Nădejdea lui era că în cele din urmă avea să fie mântuit prin iubirea și marea milă ale lui Hristos.

În ultimii ani de viață, din aceeași smerenie, s-a ivit și dorința de a se întoarce și de a muri liniștit la Kavsokalývia, în chilia în care se făcuse monah, departe de cinstirile și slava lumii. El însuși spunea cu lacrimi de bucurie: „Din acest loc am pornit de mic, atunci când am urcat aici sus, la cuvioșii mei stareți, Pantelimon și Ioanichie! Dumnezeu a îngăduit să mă întorc aici...!"

Bunul Dumnezeu a purtat de grijă nu doar ca acea chilie să nu fi fost (în acei ani) ocupată –, ci S-a îngrijit și de ziua plecării sale: a rânduit să fie o vreme rea, astfel încât lumea să nu poată lua corabia și slujba înmormântării să aibă loc în liniște.

A adormit, după calendarul vechi, la 19 noiembrie 1991, în zorii zilei de luni, la ora 04:30, și slujba înmormântării a avut loc odată cu privegherea de toată noaptea în cinstea praznicului Intrării în Biserică a Maicii Domnului, săvârșită de către părinții de la Kavsokalývia. Cu alte cuvinte, prăznuirea Intrării în Biserică a fost mutată cu o zi mai devreme, adică luni spre marți, la 20 noiembrie 1991. Trupul său a prăznuit Intrarea în Biserică în *katholikón*-ul schitului împreună cu părinți aghioriți, dar sufletul lui a prăznuit intrarea în cer dimpreună cu

Preasfânta. De altfel, sufletul său părăsise de multe ori trupul și călătorise în cer, numai că de data asta avea să nu se mai întoarcă niciodată înapoi în trup.

A fost înmormântat fără cuvântări funebre și encomiastice, fără expunere, fără fotografii sau video. Sărman, necunoscut și smerit a venit pe lume, a dăruit tot ce-a avut și a plecat așa cum a venit. Mormântul lui nu a avut nici o podoabă, nici marmură albă și lucitoare, nici coroane ori jerbe multicolore. Doar o cruce simplă, de lemn, cu numele lui pe ea, și câteva pietricele adunate de pe stâncile aghiorite de jur-împrejur.

Ceruse să fie îngropat în mormântul bătrânului Mihail[1], un monah cu inimă bună, neștiut, voinic și numai zâmbet. Sfântul spunea că acest monah a avut din copilărie harul lui Dumnezeu în chip îmbelșugat și că era un sfânt încă nevădit. Și de data acesta dumnezeiasca Pronie a avut grijă ca sfântul să poată fi înmormântat acolo – avusese loc deja strămutarea moaștelor bătrânului Mihail. Neîndoielnic, el credea că și aceasta avea să fie spre folos sufletului său – iată încă o pildă a sfintei lui smerenii!

Strămutarea sfintelor sale moaște, după cum a poruncit, s-a făcut în taină, acelea fiind îngropate într-un loc ascuns și necunoscut în pădurea Kerasiá din Sfântul Munte, pentru ca nimeni să nu-i aducă vreodată închinare.

[1] Bătrânul Mihail Kavsokalyvítul (1905-1979) s-a nevoit 57 de ani la chilia „Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu". Iconar, sculptor în lemn și neobosit lucrător al rugăciunii minții. A fost vindecat în chip minunat de ulcer la stomac și de cancer. I-a văzut în vedenie pe Sfântul Sava din Kálymnos, pe Sfântul Nectarie și, cu puțin înainte de a adormi, pe Hristos și pe Preasfânta.

Sfântul a fost o stea prealuminoasă, odor de mare preț din comoara duhovnicească a Bisericii noastre, deoarece ne-a lăsat o bogată moștenire duhovnicească, iar acum, de lângă tronul lui Dumnezeu, mijlocește pentru întreaga lume. Fiecare om poate căpăta ajutor sufletesc, cercetându-i viața, învățătura și minunile. Și fiecare în suferință poate afla mângâiere și ajutor, odată ce va alerga la Sfântul Porfirie.

Pentru această mijlocire să ne rugăm și noi, mai ales pentru cei care au dorit să nu se piardă trăirile și experiențele pe care le-au avut în preajma sfântului, publicându-le în această carte. Le mulțumim din inimă și le dorim din suflet ca toată binecuvântarea să se pogoare asupra vieții lor. Fie ca și mărturiile acestui al doilea volum să aducă folos sufletesc cititorilor și să le sporească și mai mult iubirea față de el, ca, prin mijlocirile lui, pe care ne rugăm să le dobândim cu toții, să câștigăm, într-o bună zi, preadoritul Rai! Amin!

Chilia Sfinților Teodori
Kareia, Sfântul Munte

II.

MĂRTURII

„Vei crește șase copii”

Mărturia doamnei Maria-Ecaterina Oikonomáki, Athena

Părintele Nicolae

Soțul meu, părintele Nicolae, s-a născut în anul 1921 într-un sat din Iráklio (Creta) și, în urma catastrofei micrasiatice (1922), când turcii i-au înjunghiat tatăl, ofițer în armată, a rămas orfan. Mama lui n-a întârziat să-și găsească un alt partener de viață, care l-a alungat imediat de acasă, așa că a ajuns să rătăcească pe drumuri. L-a luat în grija sa o femeie străină, săracă, care-l punea să sugă la o capră. După ce a mai crescut puțin, a fost adeseori nevoit să cerșească spre a-și potoli foamea. N-a avut parte de dragostea tatălui, dar nici de cea a mamei. Îi vedea, sărmanul, pe ceilalți copii cu părinții lor și i se rupea sufletul. Toată inima, toată iubirea sa și le-a dăruit bisericii, cerându-i ocrotire. Era singur, descurajat, disprețuit, sărac și se ruga neîncetat Maicii Domnului să-l ajute să devină preot, întru pomenirea tatălui său răposat înainte de vreme.

La 14 noiembrie 1933 – pe atunci elev în clasa a doua de gimnaziu –, între somn și trezie, l-a văzut în fața lui pe îngerul său păzitor, care i-a spus:

– Ei, Nicule... în seara aceasta s-a născut într-un sat din Kérkyra o fetiță. Pe aceasta o vei lua de soție. Aceasta va fi femeia ta!

Apoi s-a întrebat: „Hristoase al meu, unde o voi găsi eu pe aceasta? Eu, în Creta, și ea, în Kérkyra!... Probabil o voi cunoaște când voi merge în armată." Totuși, când a sosit vremea serviciului militar, a avut parte de scutire, căci era fiul unei victime de război. Maica Domnului se afla întotdeauna în preajma sa și l-a ajutat să ajungă și la Athena pentru a intra la Seminarul Teologic.

Pe moarte

Între timp, în Kérkyra, pe când eram doar un prunc de șase zile, m-am îmbolnăvit grav și pielea mi se descuama ca o ceapă. Medicii i-au spus mamei mele:

– Ceea ce are nu se vindecă. Nu vezi, copilul n-are decât un kilogram, ce să ne facem cu el? Mâine sau – cel târziu – poimâine va muri. Să-i faci azi botezul „cu aer" (de urgență), ca să-l poți îngropa la cimitir.

Mama ținându-mă strâns în brațe, s-a îndreptat numaidecât spre iconostasul nostru, a coborât icoana Maicii Domnului și, în genunchi, a început să se roage:

– Preasfânta mea, astăzi prăznuiești (era sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în Biserică)! Nu-mi

lua pruncul! Altul n-am! Dăruiește-i viață, și îi voi da numele tău.

A muiat degetul în candela nestinsă, m-a însemnat cu semnul crucii pe cap și rosti: „Se unge roaba lui Dumnezeu Maria..." Apoi făcu de trei ori semnul Sfintei Cruci asupra mea, spunând de fiecare dată:

– Se botează roaba lui Dumnezeu Maria. În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh... Ah, Preasfânta mea, lasă-mi-o, și nu te voi uita niciodată, niciodată!

Minunea s-a petrecut pe dată. Rănile s-au vindecat și dermatita acută a dispărut.

Preoteasa

În ziua botezului meu, în cristelniță a luat chip semnul Crucii, și toți se mirau. Clătinau cristelnița ca să se destrame crucea, dar ea nu dispărea. Neliniștită, mama îl întrebă pe preot:

– Ce-o fi însemnând asta? Că fetița mea va muri?

– Nu. Ci una din două: va ajunge ori călugăriță, ori preoteasă. Voi să nu o influențați deloc, să nu-i ziceți nimic. Lăsați-L pe Dumnezeu să o călăuzească după voia Sa.

De mică eram dornică să merg la biserică și, la vârsta de șapte ani, m-am dus la spovedanie. La unsprezece ani, o femeie ce ne catehiza mi-a spus mie și celorlalte fete:

– Aveți grijă, fetelor, să nu vă încurcați cu tineri atei, care or să vă întineze sâmbătă seara, și apoi o să pierdeți dumnezeiasca Liturghie de duminică și Împărtășania!

M-am speriat foarte tare. M-am gândit bine și i-am mărturisit mamei:

– Una din două: ori preotească, ori călugăriță! Eu nu renunț la biserică pentru nimic în lume!

Mama s-a holbat la mine și, cum a intrat tata în casă, i-a și spus:

– A venit deja semnul pe care îl așteptam!

Tatăl meu a tresăltat de bucurie. Mă luă în brațe și, sărutându-mă, strigă:

– Slavă Ție, Dumnezeule! Vom avea o preoteasă în familie!

De atunci, în casă nu mi-au mai spus Maria. Și aproape toți consătenii mă strigau de acum... „preoteasa".

Cum ne-am cunoscut

În 1955, când viitorul meu soț a mers la Pasalimáni (Pireu), pentru că se sărbătorea „Săptămâna Marinei", cu atâta lume în jur, a văzut lângă el o fată drăguță și a întrebat-o:

– Ce codițe frumoase ai! Cum te cheamă? De unde ești?

– Din Creta, dar locuim aici, în Athena. Uite, părinții mei sunt acolo...

S-a bucurat când a auzit de Creta și ceva i-a dat ghes să se ducă să le vorbească. Aceia, la un moment dat, l-au întrebat:

– De ce ai barbă? Ții doliu pentru vreo rudă?

– Termin Seminarul Teologic. Voi deveni preot.

– Te-ai însurat? Ți-ai găsit preoteasă?

– Nu încă. Caut.

– Ia ascultă... Alaltăieri eram la o nuntă, și tatăl i s-a adresat Mariei, fiica lui cea mare: „Preoteasă, umple ulcioarele cu vin! S-au golit.” „De ce-i zici *preoteasă*”, l-am întrebat, „doar e necăsătorită?” „Vrea să se mărite dinadins cu un preot”, mi-a răspuns... Ce zici, te interesează?

– Este atheniană?

– Nu. Sora ei mai mică s-a căsătorit aici, la Athena, și a venit pentru câteva zile. Se va întoarce în Kérkyra.

– Ce-ai spus? Este din Kérkyra? Asta-i preoteasa mea, aceasta este preoteasa mea!!! Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule... Asta așteptam.

Așa a rânduit Bunul Dumnezeu și, prin intermediul vecinului surorii mele, l-am cunoscut pe soțul meu, iar în septembrie 1956 ne-am căsătorit. Zece zile mai târziu, soțul meu a fost hirotonit diacon la Kallithéa.

Întâlnirea cu sfântul

Într-o zi de iarnă, în același an, am coborât în centrul Athenei și, trecând pe lângă Sfântul Gherasim, biserica din incinta Policlinicii, după obiceiul meu, am intrat, am aprins câteva lumânări și m-am închinat sfântului. La plecare, am observat într-un colț un bătrânel, adus de spate, așezat pe un scaun. M-am apropiat și, cu ambele mâini, i-am luat mâna și i-am sărutat-o:

– Părinte, binecuvântați-mă!

– Mergi cu bine, preoteasă, și să te bucuri de copiii tăi!

– Părinte, sunt proaspăt căsătorită și încă nu am copii!

– Șase copii vei crește și ultimului îi vei da numele tău de familie. Acesta îți va închide ochii.

Nu știam multe despre darul înainte-vederii și al profeției și mă gândeam: „De ce a spus asta? De unde să le știe el pe toate? Trebuie să fi băut ceva!...” Atunci am văzut o doamnă la intrare și, din curiozitate, am întrebat-o:

– Cine este acest părinte?

– Porfirie îl cheamă!

Nerodnici, dar cu copii

În scurt timp, am plecat în satul Evkarpía din Kilkís, unde soțul meu a fost hirotonit preot. Timpul trecea, dar eu nu puteam rămâne însărcinată, iar medicii ne spuneau că era cu adevărat ciudat, deoarece nu găseau nici o cauză și nu exista nici cea mai mică problemă fiziologică. Ba chiar un medic ne-a zis:

– Nu există nici măcar un fir de păr care să vă împiedice să faceți copii, însă se pare că Dumnezeu nu vrea, pentru că voi iubiți mult orfanii. Pe aceștia cine îi va ajuta? Unde vor găsi și ei puțină dragoste? Cine o să le dea mângâiere?

A spus aceasta deoarece o mamă de lângă noi a decedat în urma unui accident vascular cerebral și, la mai puțin de un an, a murit și tatăl, lăsând în urmă patru fetițe, eleve de școală primară, orfane. Imediat ne-am asumat cu bucurie și dragoste toate cheltuielile și grija lor, dar nu le-am putut adopta,

deoarece aveam nevoie de o adeverință care să certifice că nu eram fiziologic capabili să avem copii, iar medicii nu ne-o eliberau.

Între timp, într-o zi am mers să-mi ofer condoleanțele unei cunoscute – o femeie foarte săracă –, căreia îi murise soțul și care plângea disperată, pentru că avea de crescut cinci copii mici, iar tot avutul ei era două capre. Am luat-o în grijă pe fetița cea mai mică, pe Maria.

Nerodnici, totuși cu copii. Am crescut și am măritat cinci fetițe. Pe Gheorghía am măritat-o la Thessalonic, pe Sofia, la Sérres, pe Evanghelia, la Polýgyros, pe Anastasia, la Koufália și pe ultimul copil, Maria, la Evkarpía.

În acea vreme îmi răsunau în minte cuvintele acelui bătrânel pe care îl întâlnisem la Sfântul Gherasim: „Șase copii vei crește și ultimului îi vei da numele tău. Acesta îți va închide ochii." Sfântul a spus că voi crește, nu că voi naște. Așadar, nu urma să nasc vreodată. Urma să cresc încă un copil, pe ultimul. Dar unde îl voi găsi și cum îl voi adopta?

Spiridoúla

Între timp, plecaserăm din Kilkis, am locuit pentru câțiva ani la Thessalonic, apoi la Sérres. Într-o zi, a trecut un vânzător ambulant cu camionul lui și m-a rugat:

– Luați, doamnă, scăunele ca să șadă copiii dumneavoastră pe ele!

– Nu am copii. Cinci am avut, și acum sunt la casele lor.